

Handläggare

Anna-Karin Gävert

Stadsträdgårdsmästare

Teknik- och serviceförvaltningen

Utvärdering efter rivning av dämmet i Enköpingsån

Förslag till beslut

Tekniska nämnden beslutar att:

1. Godkänna föreslagen utvärderingsplan och parametrar för uppföljning av vattenmiljön efter rivning av dämmet i Enköpingsån.
2. Utvärderingen ska genomföras över en treårsperiod med start år 2025.

Beskrivning av ärendet

Den 26 september 2024 beslutade tekniska nämnden riva det befintliga dämmet i Enköpingsån och att genomföra en utvärdering av vattenmiljön efter att dämmet rivs (TF2024/760). Beslutet ersätter tidigare beslut (TF2019/93) om byggnation av faunapassage vid dämmet i Enköpingsån.

I dialog mellan teknik- och serviceförvaltningen och miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen har ett förslag tagits fram för hur utvärderingen ska genomföras. Utvärderingen föreslås pågå i tre år med start under året då dämmet rivs (2025) och omfatta fem nyckelparametrar:

- Fiskvandring
- Påverkan på vattennivå

- Påverkan på gestaltning uppströms dämnet
- Igenväxning
- Påverkan på omgivningen i övrigt

Syftet med utvärderingen är att följa förändringar i åmiljön över tid, dokumentera eventuella behov av åtgärder och säkerställa att framtida beslut grundas i faktabaserad kunskap.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i samverkan mellan miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen (MSF) och teknik- och serviceförvaltningen (TSF). I beredningen har kommunekolog, vattenstrateg, enhetschef för översiktlig planering, landskapsarkitekt och stadsträdgårdsmästare deltagit.

Teknik- och serviceförvaltningens bedömning

Förvaltningarna anser att en treårig systematisk utvärdering är nödvändig för att följa effekterna av rivningen av dämnet, särskilt med tanke på variationer i vattenflöde över årstider och år.

Förvaltningen föreslår fem utvärderingsparametrar; fiskvandring, påverkan på vattennivå, påverkan på gestaltning uppströms det rivna dämnet, igenväxning och påverkan på omgivningen i övrigt.

Förutsättningar för utvärdering

Att på förhand fastställa vad som är acceptabla nivåer för respektive parameter bedöms vara ogörligt då vi på förhand inte kan fastställa hur platsen kommer påverkas av de naturliga parametrarna.

För att parametrarna ska kunna sättas i relation till förutsättningarna i ån innan utrivningen kommer dokumentation av tidigare bilder, från samma eller närbelägna platser som föreslås nedan, att summeras som en del i dokumentationen som sedan utvärderas.

Dokumentationen sker av sakkunniga inom verksamheten för allmän plats på TSF i dialog med sakkunniga inom vatten och ekologi på MSF.

Fiskvandring

Att utvärdera fiskvandringen bedöms inte centralt då det rivna dämnet innebär att fisk och andra vattenlevande djur fritt kan vandra dit de önskar. Det akvatiska livet ges därmed fria vandringsvägar vilket i sin tur innebär ett

större livsutrymme. Vattenkvaliteten har förbättrats i Enköpingsån i linje med EU's vattendirektiv. Det är inte så lätt att mäta och utvärdera detta med hjälp av fisk eftersom det inte med säkerhet ger en rättvisande bild av hur framgångsrik rivningen av dämnet varit. Det man med säkerhet vet är att alla vattenlevande djur kan passera upp- och nedströms, vilket inte är fallet för en teknisk lösning.

För att ändå försöka få en indikation av hur rivningen förbättrat för fiskarnas möjlighet att vandra uppströms föreslås att förvaltningen i fortsatt samverkan med Upplandsstiftelsen placerar ut ryssjor uppströms det rivna dämnet, i samband med Enköpingsåns dag. Syftet är att utifrån tidigare erfarenheter se om nya arter upptäcks.

Förekomsterna dokumenteras.

Påverkan på vattennivån

Vattennivån uppströms det nu rivna dämnet kommer att definieras av Mälarens vattennivå, hela vägen upp till Västerledsbron. Det innebär att nivån i Mälaren ger den största påverkan på den faktiska vattennivån, och inte flödet från Enköpingsån uppströms.

Utvärderingen sker genom fotodokumentation och inmätning vid ett antal fastslagna platser. Uppföljning sker i samband med högflöde (månadsskiftet april/maj) och lägstaflöde (mitten av augusti).

Förslag på platser: Vid det tidigare dämnet, bryggorna vid Körsbärsdalen, vid Åkröken samt Västerledsbron.

Platserna är baserade på tidigare dokumentation, att de ger en bra bild av helheten och kan svara på flera utvärderingsparametrar.

Påverkan på gestaltning

Utvärderingen sker genom fotodokumentation med jämförande bilder på samma platser som påverkan av vattennivån och sker vid samma tillfällen.

Syftet är att dokumentera upplevelsen av vattenkontakt och dess påverkan på stråket som helhet.

Igenväxning

Den lägre vattennivån innebär att de delar som tidigare låg under vatten kommer att växa igen snabbare. Även igenväxningen följs upp med hjälp av fotodokumentation (se punkterna ovan) och därefter bedöms behov av åtgärd av park- och naturenheten. Ev. åtgärd fastställs sedan i dialog med vattenstrateg och kommunekolog. Se även ekonomiska konsekvenser nedan.

Påverkan på omgivningen

Den lägre vattennivån ger påverkan på bland annat ledningar i strandbanken som förser privata fastigheter med vatten enligt tidigare överenskommelser, dessa kommer sannolikt påverkas negativt. Den lägre vattennivån påverkar även dagvattenkulvertarna uppströms då dessa kommer att torrläggas, vilket är positivt för funktionen. En mer instabil kant skapar risk för lutande, och i förlängningen, fallande träd. Vid akuta behov utförs åtgärd som dokumenteras.

Omgivningens upplevelser följs upp även utifrån ev. inkomna ärenden som en följd av rivningen av dämnet och övriga synpunkter som kommer kommunen tillkänna.

Framtida samlad bedömning

Efter genomförd dokumentation sammanställd underlaget som i sin tur presenterar slutsatser utifrån de fem utvärderingsparametrarna ovan. Utvärderingen presenteras för Teknisk nämnd under sista kvartalet 2027 eller första kvartalet 2028.

Ekonomiska konsekvenser

Rivningen av dämnet har lett till en lägre vattenyta uppströms, vilket innebär ökat behov av skötselåtgärder. Ett särskilt driftprojekt upprättas för att hantera tillkommande skötselåtgärder så som vassklippning och tidrapportering för utvärderingen.

Sociala eller miljömässiga konsekvenser

Utvärderingen bedöms inte innebära några sociala eller miljömässiga konsekvenser.

Beslutsunderlag

Följande handlingar har legat till grund för beslutet:

- Tjänsteskrivelse, 2025-04-11
- Tekniska nämnden (2024-09-26 TN §120, TF2024-760)
- Tekniska nämnden (2019-12-18 TN §150, TF2019-93)

Ansvariga tjänstepersoner

Tjänsteskrivelsen är fastställd av följande:

- Anna Sjödin, Förvaltningschef
- Tommy Johansson, TF Verksamhetschef Allmän plats